

har lyttet til, en af de Taler, som man læser den Dag i Dag med Glæde, og som indeholder den Dag i Dag den samme Friskhed og den samme Overbevisningens Kraft, som den gjorde paa et ret fjernt Tidspunkt, da den holdtes, nemlig i 1846, det er Macauleys Tale om 10-Timers Billen i det engelske Parlament. „Hvorpaa beror“, siger han, „den store Forskel mellem Land og Land? Ikke paa Jordens Frodighed, ikke paa Klimaets Mildhed, ikke paa Miner eller Havne eller Floder. Disse Ting ere ganske vist værdifulde, men først, naar menneskelig Intelligens tager dem i Besiddelse. Menneskelig Intelligens kan gøre meget uden dem, men de kunne intet gøre uden den. De findes i højeste Grad i tyndt befolkede Lande med en smudsig, ukultiveret, nøgen og nødlidende Befolkning, paa samme Tid som ufrugtbare Klipper midt i usunde Grænselands under en barsk Himmel findes tætbefolkede af Mennesker, der ere godt ernærede, som bo i gode Bygninger, godt klædte og godt regerede. Naturen henviste Ægypten og Sicilien til at være Verdens Haver. De vare det en Gang. Er der noget i Luften eller paa Jorden, der kunde gøre Skotland lykkeligere end Ægypten, Holland lykkeligere end Sicilien? Nej, det var Skotten, der dannede Skotland, Hollænderen Holland. Se hen til Nordamerika. For 2 Aarhundreder siden vare de Terrainer, som nu bære Møller og Hoteller og Banker og Universiteter og Kirker og blomstrende Samfund og Senatsbygninger, ubeboede Udørkener, overladte til Pantere og Bjørne. Hvad har fremkaldt Forandringen? Var det den rige Muld eller de svulmende Floder? Nej. Prærierne ere lige saa frugtbare, Ohio og Hudson lige saa brede og vandførende som nu. Var Fremskridtet Følgen af en stor Kapitaloverdragelse fra den gamle Verden til den ny? Nej, Udvandrerne førte som Regel kun Ubetydeligheder med sig, men de udførte engelske Hjerter og Hjerner og Arme, og disse engelske Hjerter og Hjerner og Arme forvandlede Vildtnisset . . .“

Formanden: Denne Oplæsning er noget vel lang.

Fraenkel: Den er lige straks færdig. „ . . . Vildtnisset til Kornmarker og Haver og Urskovens Kæmpetræer til Byer og Flaader, Mennesket er det store Værktøj, der frembringer Rigdom.“

Det er nemlig Sagen, at det er disse Udvandrere, man før betragtede som Even-

tyrere, som suspekter Personer, som man, naar de kom rige hjem, naturligvis gjorde noget ud af, men ved hvilke Eventyreren altid klæbede, det er netop disse Mennesker, der ere gaaede ud med bare Hænder og tomme Lommer, det er disse Folk, der have fremkaldt denne Produktion, som har afstedkommet saa store Omvæltninger i Europa. Naar man nu gør sig dette klart, ville De maaske forstaa, hvilken Betydning en saadan Kolonisation kan faa for det gamle Land, fra hvilket de ere gaaede ud.

Naar vi med faa Ord skulle kendetegne hele den økonomiske Udvikling, som har fundet Sted her i de senere Tider, kunne vi mindes Forskellen mellem, hvad en Gaard gav tidligere, og hvad den giver i Omsætningen med Omverdenen nu. Man har Optegnelser f. Eks. fra en Gaard fra 1780, som vise, at den gav 17 Kr. og nogle Øre i hele sin Omsætning med Udverdenen, det vil sige, den forbrugte noget Sild, noget Salt, noget Tjære, og havde nogle Skatter at betale. Naar man sammenligner dermed de Tusinder, som en saadan Gaard — jeg taler her om en Gaard paa 60 Tdr. Land, 6 Tdr. Hartkorn — forbruger i Forhold til Omverdenen nu, har man egentlig den hele Udvikling for sig, den ligger i Spatiet imellem disse Beløb. Man maa i vore Dage regne med ganske andre Afstande, end man gjorde tidligere. Og det er min Overbevisning, at de Kolonisationer i fremmede Lande, som jeg har tænkt paa, ligge ikke København fjernere i Nutiden, end hine Gaarde fra 1780 gjorde den Gang. Jeg minder om Ribe-Bispen, der var 10 Dage om at rejse fra Roskilde til Ribe, og hvis Gods var Maaneder undervejs. Nu gaar Gods hurtigere til Nord- og til Sydamerika. Jeg hævder, at en lignende Nytte, som vi have haft af dette Landbrug, paa hvilket vore Byer ere groede op, vil Hjemlandet kunne faa af de oversøiske Kolonisationer. Jeg vil hævde, at det er et Fejsyn, at man har ladet hele denne store Mark for Politik ligge brak. Hundreder af Millioner, der kunde have været indvundne for dette Land, ere ikke blevne det.

Overalt i denne Fremstilling, hvor jeg er ret klar over, at mine Tanker komme ind i andre Baner end dem, der ere mange ærede Medlemmer tilvante, skal jeg forsøge paa at underbygge min Fremstilling med virkelig konkrete Tilfælde, hentedes fra det praktiske Liv. De ville naturligvis spørge mig, hvad vi faa ud af disse Folk, hvad kunne vi faa i Penge,